

Kazimierz Godłowski

Jakuszowice, gm. Kazimierza Wielka, woj. kieleckie. Stanowisko 2

Informator Archeologiczny : badania 20, 93-94

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przebadano obszar o powierzchni ok. 150 m². Wyeksplorowano 15 grobów ciałopalnych /część zniszczona/, w większości popielnicowych. Popielnice w przeważającej części były czernione. Groby zawierały wyposażenie zarówno męskie, jak i kobiece. W grobach męskich wyeksplorowano m.in. elementy uzbrojenia: 2 miecze, 5 umb, zachowanych w całości lub fragmentarycznie, 2 groty oszczepów, a także nożyce oraz licznie występującą ceramikę. Z grobów kobiecych pochodzą: ceramika, przęśliki, żelazne okucia akryzyczek, klucze, noże, fibule - wykonane z żelaza i brązu oraz brązowa bransoletka. Większość grobów obasypana była resztkami stosu pogrzebowego.

Wyeksplorowano również część warstwy ciałopalenia, z której wydobyto m.in. drobne fragmenty ceramiki, częściowo stopiony paciorek szklany, fragmenty kościanej ozdoby /lub ozdób/ oraz 2 kości do gry.

Dążono również do wyjaśnienia funkcji odkrytych w poprzednim sezonie obiektów: bruku oraz kopca. Okazało się, że odsłonięte konstrukcje kamienne, interpretowane wcześniej jako bruk, tworzą fragmenty dwóch "murów", zbudowanych z dużych płyt piaskowca i obłożonych w górnej warstwie drobniejszymi kamieniami. "Mury" te usytuowane były po obu stronach kopca. Ponieważ w znacznej części są one zniszczone od strony wschodniej, trudno jest obecnie stwierdzić, czy te konstrukcje stanowiły obstawę kopca, czy pełniły inną funkcję, zwłaszcza, że od strony zachodniej nie zostały w całości przebadane.

Zakończono odkrywanie kopca. Usypany był głównie z glazów narzutowych. W czasie prac ziemnych, prowadzonych w poprzednich latach przez Kopalnię Siarku obiekt ten uległ częściowemu zniszczeniu. Podczas badań na jego dnie odkryto kilka fragmentów nieopalonych kości.

Odkryto również kolejne jamy z celowo umieszczonymi w nich kośćmi zwierzęcymi. W czasie dwuletnich badań wyeksplorowano 4 pochówki zwierzęce /w tym 1 zbiorowy/ oraz natrafiono na 2 dalsze, pozostawiając ich ekplorację do następnego sezonu.

Materiały oraz dokumentacja znajdują się w Biurze Badań i Dokumentacji Zabytków w Tarnobrzegu.

Badania będą kontynuowane.

GULIN MŁYŃ, gm. Zakrzew
woj. radomskie
Stanowisko 1

patrz
okres lateński

JAKUSZOWICE, gm. Kazimierza Wielka
woj. kieleckie
Stanowisko 2

Uniwersytet Jagielloński
Instytut Archeologii

Badania prowadził prof. dr hab. Kazimierz Godowski, Finansował WOAK w Kielcach i Uniwersytet Jagielloński. Piąty sezon badań, Osada neolityczna oraz kultur: trzcinieckiej, lużyckiej, przeworskiej, z wczesnego średniowiecza i czasów późniejszych.

Badania objęły obszar 317 m² wliczając w to jednak teren częściowo już przebadany w latach poprzednich, a obecnie wyeksplorowany do calca, a także część, która nie została przebadana do calca oraz przesłonięte zakłócone przez nowożytnie wkopy. Ogółem od 1982 r. badania objęły obszar 687 m², w tym jednak tylko 225 m² terenu całkowicie nienaruszonego przez nowożytnie wkopy i przebadanego do calca. W 1986 r. zakończono rozpoczęte w 1985 r. badania ratownicze na terenie zagrożonym przez przebudowę drogi /345 m²/, gdzie warstwy kulturowe były w przeważnej mierze już przemieszane jakkolwiek wystąpiła duża ilość materiałów. Kontynuowano badania w regionie gdzie prowadzono prace w latach 1982-1984, założono też wykop /25 m²/ w nowym miejscu i mały wykop ratowniczy. Ogółem wyróżniono 121 nowych obiektów osadniczych. W różnych punktach stanowiska przeprowadzono wierceń geologiczne.

Znaleziono szereg ceramicznych naczynek kultury pucharów lekkożytych i materiały krzemienne. Bogato reprezentowane były ślady osadnictwa kultury trzcinieckiej /kilkudziesięciocentymetrowa warstwa kulturowa i liczne jamy zasobowe/. Po raz pierwszy natrafiono na liczniejsze materiały wczesnej fazy kultury lużyckiej. Odkryto grób popielnicowy grupy tarnobrzezkiej wyposażony w żelazną bransoletę i kółeczko brązowe, a także liczne materiały, które mogą pochodzić z dalszych zniszczonych grobów późnolużyckich. Dość liczne były materiały ceramiczne kultury przeworskiej z młodszego okresu przedrzymskiego. W jednym z wykopów natrafiono na wyraźną 15-20 cm warstwę kulturową z tego okresu. Znaleziono też 2 brązowe zapinki późnolateńskie - typu O1 formę przejściową do fibul silnie profilowanych. Podobnie jak w latach poprzednich nie uchwycono warstwy kulturowej z okresu wczesnorzymskiego natomiast częściowo przebadano dwie prostokątne półziemianki zawierające ceramikę z tego okresu. W kontekście późnorzymskim znaleziono 3 brązowe fibule charakterystyczne dla późnego stadium fazy B₂ lub fazy B₂/C₁: kolankowata, pochodną od silnie profilowanych i z grzebykiem na głowce. Warstwa kulturowa z okresu późnorzymskiego dochodzi do 1 m niżej i jest bardzo bogato nasyciona materiałem zabytkowym. Wśród licznych obiektów z tego okresu przebadano m.in. 4 jamy zasobowe o głębokości ponad 2 m. Obok bardzo licznych materiałów ceramicznych /w tym duży procent ceramiki wykonanej na kole/ znaleziono m.in.: złoty wisłonek koszyczkowaty zdobiony filigranem, bardzo rzadki na naszym terenie brązowy wisłonek toporkowaty, 3 brązowe i 1 żelazną zapinkę z podwiniętą nóżką, 2 groty oszczepów, fragment terra sigillata, liczne paciorki /w tym 1 wykonany techniką millefiori i 1 bureztynowy/, wiele ułamków naczyń szklanych oraz 4 dalsze denary rzymskie /Faustyny I, późniejszy Faustyny II, A. Piusa, M. Aureliusza/. Liczne znalezionych w Jakuszowicach monet rzymskich wzrosła więc do 21. Niebýt liczne są ślady osadnictwa

wczesnośredniowiecznego, m.in. natrafiono na silnie zniekształconą kwadratową półgłaziankę o bokach ok. 4,3 m. Z osadnictwem późniejszym jest m.in. związany średniowieczny denarek węgierski i 3 szelagi Jana Kazimierza.

JEZIORKO POŁNOCNE, gm. Kocierzew
woj. skierniewickie
Stanowisko 4

Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków
w Skierniewicach

Badania prowadził mgr Justyn Skowron. Finansował WKZ w Skierniewicach. Pierwszy sezon badań, Stanowisko kultury praseworskiej z wczesnego okresu rzymskiego.

Stanowisko znajduje się na niewielkim płaskowyzu na południe od wsi przy drodze Kocierzew-Jezioroko. Zajmuje obszar ok. 1 ha. Badania weryfikacyjne objęły powierzchnię 60 m². Dwa wykopki o wymiarach 3 x 15 m zlokalizowano w centrum stanowiska. Ceramikę i ślady obiektów archeologicznych odkryto jedynie w wykopie I. Na głębokości ok. 30 cm od powierzchni natrafiono na bardzo słabo czytelny obiekt składający się z dwóch jam owalnego kształtu połączonych ze sobą w górnej części. Wymiary poszczególnych jam wynosiły 110 x 100 cm i 145 x 110 cm. Wypełnisko w przekroju nieckowate o miąższości do 40 cm stanowił brunatno-szaro-żółty piasek. Wewnątrz jam znajdowały się liczne ułamki dwóch naczyń ręcznie lepiionych, źle zachowanych. Na podstawie lepiej zachowanych den i partii przydennych określić można ich chronologię na wczesny okres rzymski. W obrębie jam nie występowały węgle drzewne, natomiast znaleziono dwa niewielkie fragmenty przepalonych kości. Trudno jest w świetle tych danych wnioskować o rodzaju stanowiska. Widoczne ślady wkopów nowożytnych sugerują duże zniszczenia stanowiska.

Ewentualne badania dalszych partii stanowiska należałoby podjąć w najbliższym terminie.

KAMIENCZYK-BŁONIE
woj. ostrołęckie

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadziła mgr Grażyna Dmochowska przy udziale mgr mgr Małgorzaty Kamińskiej i Jacka Andrzejewskiego. Konsultacja merytoryczna - doc. dr hab. Teresa Węgrzynowicz. Finansowało PMA w Warszawie. Czwarty sezon badań, Osada kultury wielbarskiej. Pozostałości osadnictwa kultur: trzcinieckiej i lużyckiej oraz pochówków nieokreślonych chronologicznie i kulturowo.

Przekopano obszar o powierzchni 276 m². Rozpoznano ostatecznie część wschodnią stanowiska, a na dotychczas nie badanej części zachodniej przeprowadzono rozległe sondáže, które pozwoliły na określenie pełnego zasięgu i charakteru osady kultury wielbarskiej. Odsłonięto łącznie 113 obiektów /część z nich była z dokumentowana w poprzednich sezonach prac/: fragment jamy z epoki brązu lub wczesnej epoki żelaza, 111 palenisk kultury wielbarskiej i zniszczony grób ciałopalny /bezpopełnicowy?/ nieokreślony kulturowo i chronologicznie.

Paleniska posadowione były bardzo gęsto, często przylegały do siebie lub były wkopane jedno w drugie. Miały raryety na ogół czworokątne, wypełniska czarne, kształty w profilach nieckowate, dna niekiedy piaszczyste. Miąższość ich dochodziła do 45 cm. Dna palenisk wylóżone były zwykle warstwą przepalonych kamieni. W niektórych obiektach kamienie rozmieszczone były bezładnie - zagruzowano nimi część lub całe wypełnisko. W wielu paleniskach zachowały się resztki zwęglonych belek drewnianych, leżących między i pod kamieniami, zwykle równoległe do siebie. W kilku przypadkach stwierdzono rusztowy układ drewna - prostopadłe belki zalegały piętrowo na sobie. Z palenisk pochodził ubogi materiał zabytkowy: pojedyncza, niecharakterystyczne ułamki naczyń, grudki polepy lub surowej gliny oraz nie spalone zęby bydłace, znajdowane niekiedy w układzie szeregowym. Jedynie w obiektach położonych w pobliżu wielowarstwowego skupiska ceramiki, badanego w poprzednich sezonach wykopaliskowych, natrafiono na liczne fragmenty naczyń m.in. grup II i VI wg klasyfikacji ceramiki kultury wielbarskiej R. Schindlera.

Poza zasięgiem palenisk, w części południowej stanowiska, odsłonięto spąg grobu ciałopalnego. Jego zawartość: nieliczne przepalone kostki, drucik brązowy, fragment skorodowanego przedmiotu żelaznego i okruch ceramiki, nie pozwala na określenia chronologiczno-kulturowe. Należy sądzić, że cmentarzysko mogło ulec zniszczeniu zarówno wskutek działalności ludności kultury wielbarskiej, jak i współczesnych prac rolniczych.

W czasie badań nie natrafiono na nowe obiekty z epoki brązu lub wczesnej epoki żelaza. Nielicany materiał ceramiczny kultury lużyckiej m.in. fragmenty wylewów z otworkami pod krawędzią, zbierano z całego badanego obszaru, często z żółtego piasku między paleniskami.

Po czterech sezonach wykopaliskowych stan badań przedstawia się następująco: przekopano około 660 m², odsłaniając łącznie 208 obiektów archeologicznych: 17 jam z epoki brązu lub wczesnej epoki żelaza, 184 paleniska i wielowarstwowe skupisko ceramiki kultury wielbarskiej, zniszczony grób ciałopalny oraz 5 obiektów nieokreślonych.